

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างเสริมสุขภาพคน 3 วัย ภายใต้แผนงาน แผนการจัดการสุขภาพโดยชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองแบบมีส่วนร่วม ภายใต้ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพ สถานการณ์กิจกรรมสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพของคน 3 วัย ในชุมชนตำบลนาปัง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างเสริมสุขภาพคน 3 วัย ให้เกิดความยั่งยืน และเพื่อสังเคราะห์รูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพที่เหมาะสมกับคน 3 วัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลนาปัง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเด็กและเยาวชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการสุขภาพชุมชน

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชากรทั้ง 3 วัย ที่อยู่ในชุมชนตำบลนาปัง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน และ**กลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ เช่น กลุ่มผู้มีความรู้ของชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ กลุ่มสภาเด็กและเยาวชน และผู้มีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมของคน 3 วัย ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนาปัง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน ที่ร่วมทำกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของ อปท.

คณะวิจัยได้ประยุกต์เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ที่สร้างขึ้นมาจากการค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดการวิจัย ประสพการณ์การทำงานในพื้นที่ ร่วมกับการสังเกตโดยตรง และวัสดุอุปกรณ์ที่นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ใช้สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ เช่น กลุ่มผู้มีความรู้ของชุมชน และผู้มีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมของคน 3 วัย เด็กและเยาวชน คนวัยทำงาน และคนวัยชราที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุ ที่อาศัยและเป็นผู้ร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสุขภาพ ที่อยู่ในชุมชนตำบลนาปัง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ใช้บันทึกข้อมูลในการจัดเวทีระดมความคิดเห็น ได้แก่ จัดเวทีเพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ สถานภาพของชุมชนตำบลนาปัง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาสของกิจกรรมสร้างสรรค์เดิมที่มีอยู่แล้วในพื้นที่เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสุขภาพให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืน

3. วัสดุอุปกรณ์ที่นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ เทปบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป กล้องถ่ายวีดีโอ เพื่อบันทึกปรากฏการณ์ต่างๆ จากกิจกรรมการศึกษาทั้งบุคคล สถานที่ และกิจกรรมที่ทำ

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากกิจกรรมชุมชนที่เป็นกิจกรรมตามแผนของ อปท. เพื่อนำมาบูรณาการเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สร้างเสริมสุขภาวะ โดยใช้ เป็นฐานในการสร้างรูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะคน 3 วัยในครั้งนี้ ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลัก โดยมีการติดตามประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์แบบเสริมพลังจากการดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะของคน 3 วัยของแต่ละพื้นที่ที่รับผิดชอบ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะคน 3 วัย ภายใต้แผนงาน แผนการจัดการสุขภาวะโดยชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองแบบมีส่วนร่วม ภายใต้ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอายุโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ สรุปผลได้ดังนี้

สถานภาพ สถานการณ์กิจกรรมสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาวะของ คน 3 วัย ในชุมชนนาบึง อำเภอกงเพียง จังหวัดน่าน โดยภาพรวมในแต่ละพื้นที่มีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ของคน ทั้ง 3 วัยอยู่แล้ว เพียงแต่ยังไม่มุ่งไปที่สุขภาวะทั้ง 4 ด้าน ด้าน คือด้านกาย ด้านจิต ด้านปัญญาและด้านสังคม ส่วนใหญ่จะมุ่งไปที่ด้านกายเท่านั้น มักจะมองไปที่สุขภาพ มีการจัดกิจกรรมเพื่อคนกลุ่มวัยต่างๆ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพ คือห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บ หรือที่เจ็บป่วยอยู่แล้วให้บรรเทาลงเท่านั้น เมื่อได้มาทำโครงการร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ทำให้เกิดมุมมองเรื่องสุขภาวะกว้างขึ้น คือ เกิดการสร้างความเข้าใจต่อผู้ร่วมกิจกรรมถึงผลของการเข้าร่วมกิจกรรมที่นำไปสู่การพัฒนาทางด้านกาย จิต ปัญญาและสังคม ในทางที่ดีขึ้น เชื่อมโยงกัน สะท้อนถึงความเป็นองค์รวมอย่างแท้จริงของสุขภาพที่เกื้อหนุนและเชื่อมโยงกัน ทั้ง 4 มิติ

การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะคน 3 วัย ให้เกิดความยั่งยืนนั้น มีการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมโดยการออกแบบการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของกลุ่มผู้ร่วมกิจกรรมร่วมกันระหว่าง อปท. และผู้ร่วมกิจกรรม

การสังเคราะห์รูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาวะที่เหมาะสมกับคน 3 วัย เมื่อพูดถึงคำว่า “สุขภาวะ” หลายคนจะมองแค่ด้านสุขภาวะทางกายของคนที่มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เจ็บ ไม่ป่วยเท่านั้น แต่ไม่ได้มองในเรื่องสุขภาวะด้านจิต ด้านปัญญา และด้านสังคม ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถทำให้เกิดสุขภาวะกายที่ดีได้เลย การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะควรคำนึงถึงผู้เข้าร่วมกิจกรรมว่า เมื่อมาร่วมกิจกรรมแล้ว กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้มีสุขภาวะดีทั้ง 4 ด้านได้

รูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาวะที่เหมาะสมกับคน 3 วัย ของแต่ละพื้นที่นั้นมีความแตกต่างกันตามสภาพของบริบททั้งด้านสังคมและชุมชน ดังนั้นการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะจึงต้องคำนึงถึงความต้องการและความเหมาะสมของกลุ่มผู้ทำกิจกรรมด้วย การทำ

กิจกรรมสร้างสรรค์จึงต้องมุ่งไปที่ผลลัพธ์ของการเข้าร่วมกิจกรรมของคนว่ากิจกรรมนั้นสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านกาย จิต ปัญญาและสังคมได้หรือไม่

พื้นที่ดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะคน 3 วัย มีพื้นที่ที่ทำกิจกรรม โดยตำบลนาปังมีกิจกรรมสร้างสรรค์คือ กิจกรรมการสืบสานการเล่นพื้นบ้าน “รำวงมะเก่า” โดยกลุ่มผู้สูงอายุผู้เด็กและเยาวชนโรงเรียนน่านนครให้อยู่คู่ชุมชนนาปังสืบไป และกิจกรรมเยาวชนเข้าวัดนาปัง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดทำเพื่อเป็นการขัดเกลาจิตใจของเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี ห่างไกลจากอบายมุขทั้งปวง

จะเห็นได้ว่ารูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่สร้างเสริมสุขภาวะนั้น ไม่ใช่การทำกิจกรรมที่มุ่งแต่การส่งเสริมสุขภาพทางกายให้ห่างไกลจากการเจ็บป่วยหรือลดจากอาการเจ็บป่วยที่เป็นอยู่แล้วเท่านั้น แต่เป็นการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคม เมื่อมีการเสริมสร้างจิตใจให้ดีแล้ว ร่างกาย สติปัญญาและสังคมก็จะดีตามมาด้วย

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรชุมชนและภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะคน 3 วัย ภายใต้แผนงาน แผนการจัดการสุขภาวะโดยชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองแบบมีส่วนร่วม ภายใต้ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนำอายุโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

การเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้รับความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ ติดต่อขอความร่วมมือจากแกนนำชุมชน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล กลุ่มผู้มีความรู้ของชุมชน และผู้มีส่วนร่วมในการร่วมและจัดการกิจกรรมของคน 3 วัย เด็กและเยาวชน คนวัยทำงาน และคนวัยชรา ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลนาปัง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน โดยผ่านองค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละพื้นที่ นัดประชุมปรึกษาหารือคณะทำงานเกี่ยวกับเรื่องขั้นตอนการดำเนินงาน กรอบแนวทางการจัดเก็บข้อมูลที่สามารถนำมาบูรณาการกับกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะได้ และลงพื้นที่สัมภาษณ์ จัดเวทีสนทนากลุ่ม และสังเกตการดำเนินกิจกรรมโดยการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้รับผิดชอบในส่วนงานเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ของแต่ละ อปท. ควรมีการจัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ส่งผลกระทบต่อเสริมสร้างสุขภาพกาย จิต ปัญญาและสังคมของพื้นที่ใน ความรับผิดชอบของ อปท. เพื่อผลักดันสู่นโยบายสาธารณะของ อปท. ด้านการทำกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะของคนในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ก่อนดำเนินกิจกรรมโครงการ ควรมีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการให้ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบของแต่ละ อปท. เข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาให้ดีเสียก่อน เพื่อที่จะได้ไม่ตีความว่าการทำงานร่วมกับนักวิชาการในมหาวิทยาลัยเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ อปท. และเจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ
2. ในการทำโครงการเกี่ยวกับกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะ ควรมีการประเมินความพึงพอใจกิจกรรมจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วย เพื่อนำผลมาปรับปรุงกระบวนการที่เป็นรูปแบบการดำเนินกิจกรรมให้ดียิ่งๆ ขึ้น
3. ควรมีการนำกิจกรรมสร้างสรรค์ของแต่ละพื้นที่ไปเวียนทดลองใช้กับพื้นที่อื่นๆ ในกลุ่มของพื้นที่ที่ทำกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะเหมือนกัน เพื่อเป็นการเพิ่มความหลากหลายและเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม